

	ЗАЛИЧАВАНЕ	
	СЪГЛАСНО	
	РЕГЛАМЕНТ/ЕС/2	
УТВЪРЖ	016/679	
/Мари	И ЗЗЛД	/
Заповед № 14/14/ 16.09.2024 г.		

МОДЕЛ

ЗА РАБОТА СЪС СЕМЕЙСТВОТА И ДЕЦАТА В ПЕРИОДА НА АДАПТАЦИЯ ОТ СЕМЕЙНАТА СРЕДА КЪМ ДЕТСКА ГРАДИНА № 59 „ЕЛХИЦА“

Адаптацията при първичен преход от семейната към институционализираната образователна среда на детската градина в периода на ранното и предучилищното детство е дълъг и деликатен процес. Според синонимния речник думата „адаптиране“ (същ.) е още натъкмяване, притъкмяване, нагаждане, приспособяване, пригаждане, акомодация. Според тълковния речник „адаптирането“ е приспособяване на организъм, същество или на сетивен орган към изменящи се условия на средата. Според еволюционната теория важно за адаптацията на детето е то да усеща достатъчно сигурност и закрила, за да започне да играе и да опознава света около себе си, т.е. привързаността се разбира и като организираща рамка на процеса на развитие (Petrov, 2011, 134).

Моделът на адаптация, който се прилага в ДГ №59 „Елхица“, отчита спецификата на сензитивния период и предлага теоретико-приложна рамка, базирана на теорията за привързаността. Плавната адаптация е организираща рамка на психическото, емоционалното, социалното и когнитивното развитие на детето. Ключови думи са стил на привързаност, „сигурна база“, присъствие на родител, преход от семейна среда към образователните институции, модел за адаптация.

Постъпването в детска градина най-често се свързва с първия преход от семейната среда към предучилищните институции или т. нар. преход от първичната към вторичната социализация на детето. Плавната адаптация е важна не само за социализацията на индивида, а и за неговото психоемоционално здраве и когнитивно развитие. Този преход за някои деца се осъществява при постъпване в яслата (яслена група на детската градина или самостоятелна детска ясла), а при други - в първа група на детската градина. Периодът на

ранното и предучилищното детство се характеризира с особена сензитивност и полага основите на социалното и когнитивното развитие за цял живот. Задълбочените познания за психическото, емоционалното и когнитивното развитие на детето са основа за реализирането на успешния преход и създаването на позитивна нагласа към ученето, социалните интеракции и взаимодействието с връстниците. Теорията за привързаността (Bowlby, 1969) разглежда връзката на бебетата и малките деца с човека, който се грижи за тях през първата година от живота им (монотропия). Според нея децата развиват близки емоционални връзки с майката и имат вроден страх от непознати като механизъм за оцеляване. Поставено в обкръжението на напълно непознати лица през първия ден в яслата или в детската градина, детето страда от дефицит на задоволяване на една от базовите потребности – потребността от сигурност.

Сред съвременните автори, разглеждащи проблематиката, са П. Фонаги, който анализира как привързаността в детството влияе върху капацитета на личността като родител и способността за здравословна привързаност към собствените деца (Fonagy, 2001), и Дж. Холмс, който установява връзката между сигурната привързаност в детството и развитието на способността на юношите да осмислят живота си (Holmes, 2001). В. Матанова пише, че *„Процесът на привързване се дефинира като „взаимно регулираща се система“, в която бебето и родителят си влияят взаимно. Привързаността може да бъде създадена само в контекста на отношенията включващи отглеждане, невредима власт, очен контакт, усмивка, позитивен афект и нужда от изпълнение“* (Matanova, 2008, 1).

В сътрудничество с Дж. Робертсън, Боулби (Robertson and Bowlby, 1952) описва фазите на скръб, през които преминават малките деца при разделяне с майката за по-дълъг период. Боулби и Робертсън стигат до заключението, че *„Когато дете на възраст между 18 и 24 месеца, което до момента е имало нормална връзка с неговата майка и не е било разделяно от нея за повече от няколко часа, е отделено от нея в неперсонална среда (т.е. среда, която не предоставя заместител на майчини грижи), то обикновено прогресира през три фази на емоционален отговор, които ние описваме като „протест“, „отчаяние“ и „отхвърляне“*. (Robertson, 1953, 383).

1. Протест – тази фаза се характеризира с плач, яростно протестиране, вкопчване в майката и опити да се измъкне от възрастния, който се опитва да го отдели.

2. Отчаяние/скръб – детето спира да плаче и протестира след известно време, но въпреки че изглежда спокойно, е разстроено и отказва опитите за контакт на възрастните наоколо.

3. Отделяне/отхвърляне – ако раздялата продължи твърде дълго, детето може да започне да играе с другите, но може и да бъде предпазливо в контактите. При завръщане на родителя то може да го игнорира или да го посрещне ядосано.

Когато раздялата е извършена против волята на детето и то не посещава доброволно детското заведение, се наблюдават следните състояния:

- ✓ Безпокойство от раздяла или страх от изоставяне – детето започва да проявява видими признаци на безпокойство при ситуация, в която може да бъде изоставено отново. В този момент то има непостоянно поведение между изключително вкопчване и отделяне/непривързаност.
- ✓ Вкопчване – детето започва да се вкопчва в майката (родителя), когато тя направи опит да излезе или да го остави. Обикновено това се случва на път за детската градина или ако го оставя на детегледачка.
- ✓ Отделяне, отхвърляне/ непривързаност – детето проявява поведение на незаинтересованост към обекта на привързаност. Може да отказва прегръдки и целувки, което е механизъм за предотвратяване на повторно нараняване.
- ✓ Изисквания – децата започват да имат повече изисквания към родителите за внимание, грижа и дори подаръци. Независимо дали безпокойството от раздяла и страхът от изоставяне се изразяват чрез вкопчване или отделяне/отхвърляне, те носят затруднения за обекта на привързаност – родителите. Поведението на детето непредвидимо и е трудно да се отгатнат желанията му.

Неправилната адаптация прави процеса на транзит от семейната към новата образователна среда травмиращ не само за детето, а и за родителите и за персонала на детското заведение. У детето се формира негативно отношение към детската образователна институция, което се изразява в нежелание за посещение, силен плач всяка сутрин, „неясни оплаквания или чрез повтарящи се неразположения“ (Vacus, 2007, 29). Неправилно адаптираните деца в значително по-ниска степен са способни да се възползват от възможностите за развитие в новата среда и проявяват силно изявено поведение на безпокойство.

В ДГ № 59 „Елхица“ се прилагат множество подходи и прийоми, на първо място индивидуален и холистичен подход към всяко дете и активни грижи за новопостъпилите особено през периода на адаптацията.

Подготовка и адаптация на децата за детска ясла и първа група

Екипът на ДГ № 59 „Елхица“ разбира, че всяко дете е уникално и може да се нуждае от известно време, за да се адаптира към новия ежедневен режим и рутина. Процесът на адаптация към детска ясла е различен за всяко дете. Много важно е през този период да се следва темпото на детето. Адаптирането е строго индивидуален процес за всяко дете и за неговите родители. За някои деца този период може да бъде 1 седмица, за други – 1 месец. Педагогът и родителите трябва да имат търпение и да подпомагат детето в процеса на адаптация, за да протече той възможно най-бързо и безболезнено. По-непокойните деца, при които процесът на адаптация се удължава прекалено дълго е желателно да посещават заедно с родител детската група по време на свободните игри на двора, за да подпомогнат детето при сутрешната раздяла.

Няколко правила за значимите за детето възрастни – родители

- Подготовка за раздялата да започва вкъщи. Организиране на времето на семейството по най- добрия начин. Създаване на последователен режим – ритуал, който да се следва всеки ден.
- Успокояване на детето и създаване на настроение на път към детската градина.
- На детето трябва да му се говори положително за това, че то отива на детска ясла, а родителите – на работа.
- Родителите трябва да използват любимата играчка, с която детето говори и се чувства сигурно.
- Осъзнаване и овладяване на собствените емоции т.е. родителя да не пренася собствените си емоции и тревоги върху детето.
- Спокойният родител води до себе си спокойно дете. Желателно е сутрин то да бъде водено от родителя, който е готов да се раздели с него нежно, спокойно, но твърдо и бързо.
- Раздялата в детската градина трябва да бъде кратка и насърчаваща детето. Най-добре е родителят сам да помисли за своя ритуал при раздяла. Вероятно детето също ще подскаже какъв да бъде: въздушна целувка, съпроводена с думите „до скоро“, гушкане и целуване, махане с ръка, съпроводено с „до скоро“. Ритуалът ще направи родителя по-уверен и тази увереност ще се предава и на детето.
- Много важни са емоциите на родителя при раздялата. Колкото по-плах и нерешителен е родителят, толкова по-тревожно ще бъде детето. Не трябва да се тревожи, когато детето плаче. Плачът подпомага нервната система да не се превъзбужда.
- На детето трябва да бъде обяснено след кое събитие от деня родителят ще го вземе.

- Направете родителска група за подкрепа между майките, готови да споделят. Когато те обменят помежду си какво от това, което правят, помага на детето им, всяка майка ще научи още доста работещи стратегии.
- Разговаряне с детето за преживяванията му в детската градина – новите впечатления и преживявания носят по – голямо психическо натоварване за детето.
- Избягвайте да питате дали му е харесало и дали утре ще отиде пак, защото това остава впечатление и внушение, че там (в ДГ) може да е лошо или че е възможно да не се ходи.
- Никога не плашете детето с детската градина, а вместо това му създайте положителна представа.

Адаптацията (да свикнем с нещо ново) и реадаптацията (да се върнем към старото) са сложни процеси. Сложни, не толкова за обяснение, колкото за преживяване, за изживяване... Това в пълна сила важи както за нас „големите”, така и за децата ни. Именно трудностите ни правят по-адаптивни, сплотяват семействата и ни изграждат като единно общество.

Сега е времето да бъдем добрият пример за децата си!

Да търсим и подкрепяме близки и познати!

Да се обадим на онова дете, което нашият наследник държеше за ръка, влизайки в групата на детската ясла.

Да попитаме как я карат...

Да споделим радости и притеснения, защото споделената радост е двойна радост, а споделената болка е половин болка.

Да си помогнем взаимно днес, за да ни бъде по-лесно утре... на нас и на нашите деца.

Симптомите за адаптираното дете са:

1. Детето се разделя самостоятелно и в добро настроение с родителя/родителите, възрастните.

2. По време на престоя в детската ясла детето е спокойно. Може често да задава въпроси на мед. сестра – „кога и дали“ ще го вземат от яслата, но това са въпроси, с които то очаква да бъде потвърдена неговата сигурност.

3. По време на занимания и игри разказва спокойно за своите родители.

4. При тръгване от детската ясла разказва с удоволствие какво се е случило.

Служителите на ДГ № 59 „Елхица“, гр. София са чувствителни към нуждите на Вашето дете, разбираме, че адаптацията е труден период за семейството. В това отношение следим внимателно адаптацията на Вашето дете и ще Ви информираме за неговото състояние ежедневно.

Ролята на екипите в детска градина № 59 „Елхица“ по време на адаптацията на децата

- Възприема детето като най-висша ценност;
- Подкрепя, насърчава, поощрява и стимулира детето в цялостната му дейност и поведение;
- Посреща и приема детето с положително настроение, вежливо, учтиво, като съсредоточава вниманието си главно към него, създава у детето усещане за сигурност и спокойствие;
- Запознава се с детето, запознава децата помежду им;
- Подготвя предварително средата в групата за игра и занимания по избор на децата;
- Определя лично пространство - местата за хранене и обучение, легло, място за игра, санитарен възел, лично място за прибиране на външни обувки и връхни дрехи;
- Запознава детето с обстановката и обяснява предназначението на отделните помещения, материали, пособия;
- Провежда организацията на учебния ден, като се съобразява с желанията на децата, потребностите им и осигурява разнообразие на дейности - образователни, възпитателни, почивка, игри и други основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие;
- Подкрепя и подпомага всяко дете, когато изпитва затруднения или несигурност;

- Поддържа се спокойна и приятна атмосфера за децата от персонала, без напрежение;
- Използва се цялата налична материално-техническа база - аудио техника, играчки, учебни и познавателни книжки за интересно, забавно развиващо пребиваване на детето в детската градина;
- Не се допуска грубост, тревоги, наказания, безразличие и безучастие при проблеми на децата;
- Децата не се оставят без надзор;
- На родителите се дава своевременно и ежедневна информация и консултиране за адаптиране, постиженията и поведението на детето;
- При по – тревожни деца, често отсъстващи, трудно адаптиращи се екипите по групи се обръщат към Екипа за подкрепа за личностно развитие към ДГ № 59 „Елхица“ за консултации, насоки за работа и препоръки.

Темповете на адаптацията са различни за всяко дете, затова е нужно да бъдем последователни, да вложим търпение и разбиране към детето. Адаптацията е приключила когато детето е приело служителите, децата и средата. Възможно е при сутрешният прием, детето да протестира, но при влизане в групата се чувства комфортно. Моделът за работа със семействата и децата в периода на адаптация от семейната среда към детска градина № 59 „Елхица“, гр. София е предназначен за родителите, медицинските и педагогически специалисти, които работят с деца в група на детска ясла и първа група в детската градина. Целта е при активно взаимодействие между детската градина и родителите да се постигне бърза и безболезнена адаптация на новопостъпилото дете чрез уеднаквяване подходите и обогатяване знанията на възрастните за особеностите в развитието на детето в ранна възраст. В резултат моделът за адаптация трябва да допринесе за постигане на целта, да направи по-уверени и спокойни не само детето, но родителите и персонала. В този специален момент, повече от всякога, детето се нуждае от нашето себеотдаване и посвещаване в името на неговото щастие.

В ДГ № 59 „Елхица“ работим под мотото: „Не е важно да напоиш жадния, а да му покажеш извора и той да пие на воля“ и „Дърво се вие, дорде е младо, дете се учи дорде е малко“.

В заключение – вярвайте на детето и уменията му за адаптиране, вярвайте и на екипите в детската градина. Бъдете търпеливи и подкрепящи. Използвайте още първите дни от посещенията на детето Ви за създаване на позитивно отношение у детето към новото място, говорете с него за положителните страни на детската градина. Едновременно с това поставете ясни граници. В повечето случаи децата бързо разбират, че това, което се случва е ново и за постоянно. Именно това е и един от най – трудните периоди, но при повече търпение и постоянство, той скоро отминава и остават моментите на положителни емоции свързани с посещаването на детската градина.

Моделът за работа със семействата и децата в периода на адаптация от семейната среда към Детска градина № 59 „Елхица“ е неразделна част от Правилника за дейността на детската градина, приет е на заседание на педагогическия съвет по Протокол № 1/15.09.2024 г.

Използвана литература:

Асоциация родители– Наръчник за родителите „Добре дошли в детската градина“ - <https://roditeli.org/resources/2019-08-26-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%8A%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8-%E2%80%9E%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B5-%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BB%D0%B8-%D0%B2-%D0%B4%D0%B5%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8-%E2%80%9C/>

„Адаптация на детето в детска ясла или градина“, Списание „Моето дете“ - 2015/16 г., www.moetodete.bg;

Андонова, Диана - Теоретични аспекти на модел за адаптация с присъствие на родител при постъпване в детска градина - <file:///C:/Users/User/Downloads/51-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%8F-1124-1-10-20200822.pdf>

Първите 7 - „За успешна и бърза адаптация към детската градина“, „Детската градина - необходим етап в развитието на детето“,

<https://purvite7.bg/roditeli-i-detsa-kogato-momentt-za-yasla-doyde/purvite7bg>

Онлайн списание „Родител“ – Как да помогнем детето да се адаптира в детската градина? - <https://roditel.bg/kak-da-pomognem-na-deteto-da-se-adaptira-v-detskata-gradina/?fbclid=IwAR0rSMBphkEBfx2End0Oy7RMV4AlhmRobc9GMa2tRSWgkJX0u8xvPaie69s>

Настоящият модел за работа със семействата и децата в периода на адаптация от семейната среда към Детска градина № 59 „Елхица“ влиза в сила от 16.09.2024 г. с решение на Педагогическия съвет с Протокол №1 от 16.09.2024 г. и е Утвърден със Заповед № 14/14/16.09.2024 г.